

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Rekreasyon Kavramına İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi

Bekir Barış CİHAN¹, Ebru ARAÇ ILGAR², Batıkan KARAVELİOĞLU³

¹Yozgat Bozok Üniversitesi, Yozgat, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-3107-3849>

²Yozgat Bozok Üniversitesi, Yozgat, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-0442-1158>

³Yozgat Bozok Üniversitesi, Yozgat, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-6218-1850>

Email: bekirbaris_cihan@hotmail.com, ebuarac@hotmail.com, batikankvo@gmail.com

Türü: Araştırma Makalesi (Alındı: 23.06.2021 - Kabul: 02.07.2021)

Öz

Günümüzde, boş zamanların yönetimi, hayat kalitesinin artışı ve bireylerin deşarj olması için oldukça önemli görülmektedir. Boş zamanın değerlendirilmesi olarak tanımlanabilen rekreasyon kavramı bu anlayış için önemli bir yer tutmaktadır. Yapılan araştırmada spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına yönelik metaforik algılarını ortaya çıkarabilmek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu, Türkiye'nin farklı üniversitelerinde öğrenimleri devam eden 90 spor bilimleri fakültesi öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler "Rekreasyon ... gibidir, çünkü ..." dır. cümlesini içeren google form ile dijital olarak toplanmıştır. Verilerin analiz ve yorumlamasında içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmada veriler, içerik analizi aşamaları dikkate alınarak kodlama ve ayıklama, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik, verilerin yorumlanması başlıkları altında analiz edilmiştir. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına yönelik ürettiği 74 metafor ortak ve benzer özelliklerine göre oluşturulan grupta sonucunda "Pozitif Doğa Yansımaları", "Multidisipliner Yaklaşım", "Duyuşsallık", "Gereklilik" ve "Fiziksellik" adı altında 5 adet farklı kategoride toplanmıştır. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ürettikleri metaforlar arasında en fazla kullanılanların Su, Sevgi, Güneş, Oksijen ve Nefes olduğu görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Rekreasyon, Spor Bilimleri, Metafor.

Examining Metaphoric Perceptions Of Sports Science Faculty Students Regarding The Concept Of Recreation

Abstract

Nowadays, management of spare time is deemed to be significant with respect to the increase in life quality and the tension release of individuals. The concept of recreation described as make us of one's spare time has a certain place in this understanding. The research aims at finding out metaphoric perceptions of sports science faculty students regarding the concept of recreation. The Study Group is made up of 90 undergraduate sports science faculty students from different universities of Turkey. Data are allocated digitally via google form including the phrase "Recreation is something like....., because....". Content analysis method is employed in data analysis and data interpretation. In this research, data are analyzed taking into account content analysis phases under the titles of coding, eliminating, category development, validity and reliability, data interpretation. 74 metaphors, raised by sports science faculty students regarding the concept of recreation, are listed through their common and similar features under five different categories of "Positive Nature Reflections", Multidisciplinary Approach", "Affectiveness", "Necessity" and "Corporeality". It is noted that most used metaphors of sports science faculty students are Water, Affection, Sun, Oxygen and Breath.

Keywords: Recreation, Sport Sciences, Metaphor.

Giriş

Rekreasyon kelimesi İngilizce’de yaratmak anlamında olan “create” fiili ve tekrar anlamında olan gelen “re” ön ekinin birleşmesiyle oluşan rekreasyon (recreation), çeşitli nedenlerden dolayı yorgun hisseden kişilerin yeniden canlanması anlamına gelmektedir (Axelsen, 2009). Dünya Boş Zaman ve Rekreasyon Birliği’nin tanımını incelendiğinde rekreasyon, kişiye seçim fırsatı tanıyan ve hoşnutluk veren yaratıcılık, kişinin mutluluğunu ve doyumunu arttıran faaliyetlerin başını çeken insan yaşamının özel bir alanı olarak ifade edilmektedir (Özdemir, Karaküçük, Gümüş ve Kıran, 2006). Rekreasyon kavramını daha kapsamlı ifade etmek gerekirse, kişinin boş zamanlarını dilediğinde değerlendirebileceği zaman aralığıdır (Broadhurts, 2001). Bu zaman aralığı hayatın gereklilikleri ve zorunlulukları dışında olmalıdır (Karaküçük, 2005).

Rekreasyonel etkinlikler, kişilerin hayatlarında mevcut olan problemleri unutmak, hayatın verdiği stresi bir kenara koyup eğlenmek ve diğer insanlarla iletişimlerini kuvvetlendirmek gibi amaçlarla, gönüllülük esaslı olarak yapılan çeşitli faaliyetlerdir. Ancak yapılan birçok araştırma göstermektedir ki kişiler boş zaman aralıklarını daha çok aktif olmayan rekreasyonel etkinliklere katılarak veya herhangi bir etkinlik yapmayarak geçirmektedirler (Temir ve Gürbüz, 2012).

Çağımız insanların büyük bir sorunu olarak göze çarpan uzun süreli iş mesaipleri sebebiyle kişilerde hareket eksikliği ve sosyalleşme problemlerinin giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Dünya üzerinde gelişmiş ülkeler incelendiğinde, insanlar kişisel refahlarını yükseltebilmek ve fiziksel açıdan zinde durumda olabilmek için rekreasyonel faaliyetlere yönelmektedirler. Ülkemizde rekreasyonel etkinlik olarak televizyon izleme oranı yüksek iken gelişmiş bazı ülkelerde açık hava ve sportif rekreasyon faaliyetlerine katılımın daha fazla olduğu belirlenmiştir (Baştuğ, Zorba, Duyan ve Çakır, 2017).

Zaman kavramının kaliteli bir şekilde değerlendirilmesi ve verimli hale getirilmesi, her yaş grubu için çok fazla önem arz eden bir durumdur. Kişilerin zamanlarını pozitif, aktif ve kayda değer şekilde geçirmeleri yaşam kalitelerini arttıracak düzeyde bir olgudur (Akyol ve Akkaşoğlu, 2020). Rekreasyon kavramının sınırları postmodernizm gelişmeleri sonrası sürekli değişmiştir. Bu yüzden de rekreasyon kavramının tanımı net bir şekilde yapılamamaktadır (Metin, Kesici ve Kodaş, 2013). Dolayısıyla rekreasyon gibi tanımsal problemlerin olduğu durumlar göz önüne alındığında metaforlar vasıtasıyla kavramları tanımlamak daha iyi ve açıklayıcı olabilmektedir. Metaforik çalışmalar kişilerin kavramlara kendi algılarını koymalarını sağlamaktadır (Crompton, 2017). Her birey günlük yaşantısında meydana gelen olayları kendi bakış açısıyla değerlendirir ve bu yüzden her kişinin olayları ifade ediş biçimi kendine özgüdür. Bireyler olayları ifade ederken çeşitli benzetmelerden yararlanırlar çünkü benzetmeler ifadeleri kuvvetlendirir. Bireylerin kavram veya olayları farklı benzetmeler oluşturarak aktarmasına metafor denilmektedir (Korkmaz ve Bağçeci, 2013). Lakoff ve Johnson (2005)’ın tasvirlerine göre metafor bir şeyi başka bir şeyin bakış açısıyla değerlendirmek veya kişinin kendi ürünü olan düşüncesini kendi kavrayış biçimiyle dile getirmesidir. Metafor için bir kavramı başka bir kavram ile açıklamak da denilebilir.

Ülkemizde rekreasyon üzerine olan çalışmaların geliştiği görülmektedir. Üniversitelerde çeşitli fakültelerde rekreasyon bölümü açılmakta ve ilgili bölüme yatırımlar artmaktadır. Literatüre bakıldığında; rekreasyon üzerine metaforik çalışmaların oranının arttığı görülmektedir. Bu çalışmalarda çalışma gruplarını çoğunlukla spor bilimleri ile ilişkili olan

rekreasyon bölümü oluşturmaktadır (Gözen, 2019). Bu çalışmada, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına ilişkin metaforik algıların incelenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına ilişkin sahip oldukları metaforik algılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma kişilerle görüşme yapma, araştırmaya yönelik gözlemler ve belge analiz etme gibi nitel veri elde etme yöntemlerinin kullanıldığı, düşüncelerin ve meydana gelen olayların, realistik ve bütünsel olarak ortaya konulmasına yönelik nitel bir yolun takip edildiği araştırma biçimi olarak açıklanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Metaforlar aracılığıyla nitel veri elde edilebilmektedir ve bu sayede çeşitli bulgulara ulaşılabileceği bilinmektedir (Patton, 2002). Metaforlar, sosyolojik süreçleri anlamada hem tasvir etme hem de kavramları karşılaştırmak için kullanılabilir (Silman ve Şimşek, 2006).

Çalışma Grubu

Araştırma farklı bölgelerde spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören 102 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Cevapsız bırakılan ve eksik yanıtlanmış 12 veri değerlendirme dışı bırakılmıştır. Çalışma grubu; spor bilimleri fakültelerinin dört ayrı anabilim dalı ve dört ayrı sınıf düzeyinde 90 (45 erkek, 45 kadın) kişiden oluşturulmuştur. Çalışmaya katılan toplam 90 öğrenciden 20'si (%22,2) öğretmenlik bölümü, 18'i (%20) antrenörlük bölümü, 14'ü (%15,6) yöneticilik bölümü, 38'i (42,2) ise rekreasyon bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin rekreasyon kavramına yönelik sahip oldukları metafor algılarını ortaya çıkarmak amacıyla "Rekreasyon ... gibidir, çünkü ... dır." Cümlelerine açık uçlu yanıtlar verilmesi istenilerek veriler oluşturulmuştur. Araştırma verileri google form aracılığıyla elde edilmiştir. Katılımcıların benzetmeleri ve çünkü kavramına verdikleri açıklamalar, araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur. Katılımcılara herhangi bir yönlendirme yapılmamıştır.

Verilerin Analizi

Spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin google form üzerinden dijital olarak oluşturdukları metaforlar içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde toplanan veriler önce kavramsallaştırılır, ardından elde edilen kavramlar mantık çerçevesi içinde düzenlenir ve verileri açıklayan durumlar temalaştırılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). İçerik analizinde asıl amaç, yapılan araştırma neticesinde ulaşılan verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşmaktır. Araştırmada ulaşılan veriler, içerik analizi aşamaları dikkate alınarak kodlama ve ayıklama, kategori oluşturma, geçerlik güvenirlik ve verilerin yorumlanması aşamaları takip edilerek analiz edilmiştir. Kodlama ve ayıklama: Katılımcıların önce cevapları incelenmiş, metaforlar ve cümlelerin anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Boş bırakılan veya tamamlanmayan ifadeler araştırmadan çıkarılmıştır. Katılımcılar ilk sıradan (R.1) başlayarak son sıraya (R.90) kadar kodlanmıştır. Katılımcıların geliştirdikleri metaforlar tablo halinde

listelenmiştir. Katılımcıların metafor oluştururken rekreasyon kavramına ilgili hangi özellikleri düşündüğü belirlenmiş. Kategoriler belirlenirken, metaforların mantıksal bütünlük oluşturmasına dikkat edilmiştir. Araştırmaya katılan 90 öğrenci, rekreasyon kavramına yönelik toplamda 74 tane farklı metafor üretmiştir. Katılımcıların nedenleri önemsenerek belirli temalar ile ilişkilendirildiğinde spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin rekreasyon kavramına yönelik 5 farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik: Kavramsal kategorilere ayrıştıran metaforlar nitel araştırmada uzman olan dört kişinin görüşüne sunularak tutarlılık incelemesi yapılmıştır. Araştırmanın geçerliğinin sağlanması için veri analizi süreci açıklanmıştır. Güvenirliğini sağlamak için uzmanlardan metaforlar ile kavramsal kategorileri eşleştirmeleri istenmiştir. Görüş birliği ve ayrılıklarını belirlemek amacı ile kodlayıcılar arası güvenirligi belirlemek için Huberman ve Miles'in (1994) güvenirlilik formülü kullanılmıştır. Araştırmacı ve uzman değerlendirmeleri arasındaki uyumun %96 olduğu belirlenmiştir. Verilerin yorumlanması: Oluşturulan metaforlar, kategoriler ve açıklamalar şekil ve tablolar halinde sunulmuş ve açıklanarak yorumlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına yönelik kendi algıları doğrultusunda üretmiş oldukları metaforlar ve bu metaforlardan oluşturulan kategoriler tablolar halinde verilmiştir. Belirlenen kategoriler dahilinde öğrencilerin ürettiği metaforlar ve nedenleri, ifadelerinden alıntılar yapılarak değerlendirilmiştir.

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Rekreasyon Kavramına İlişkin Metaforlar ve Kavramsal Kategoriler

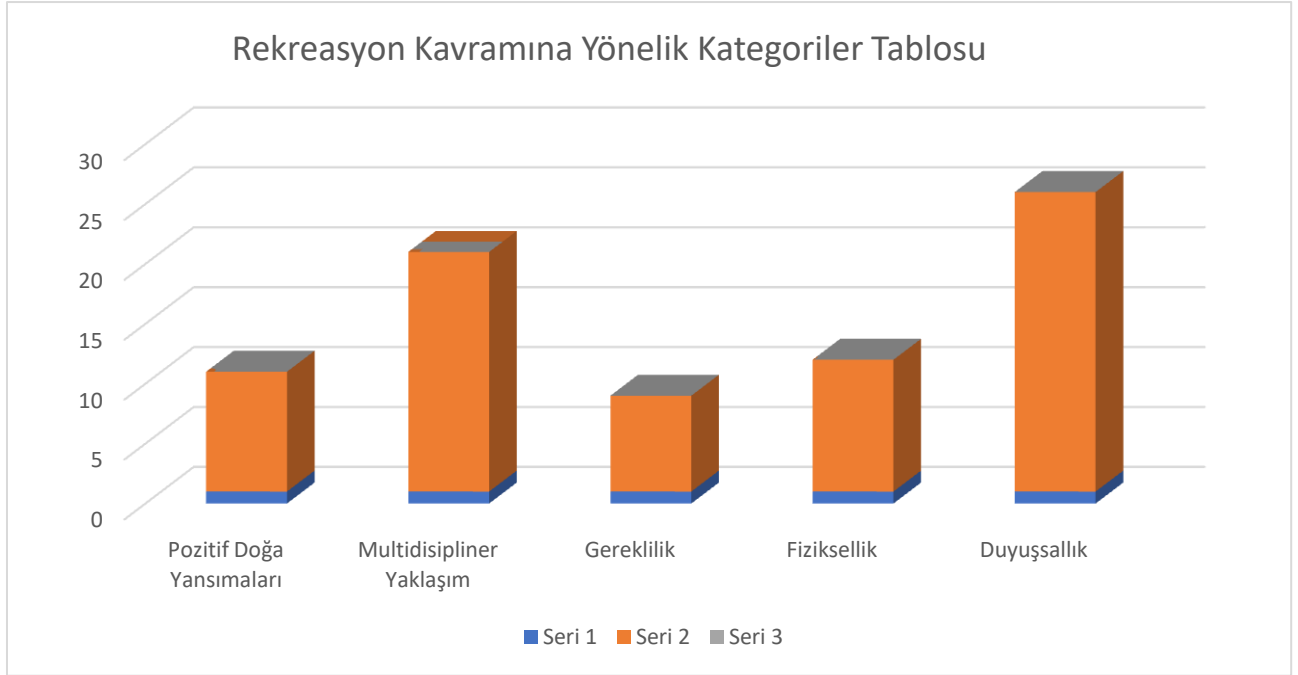
Şekil 1'de görüldüğü üzere, spor bilimleri fakültesi öğrencileri rekreasyon kavramına yönelik çok sayıda metafor üretmiş ve üretilmiş olan bu metaforlar öğrencilerin kullanım sıklıkları baz alınarak kelime bulutu şeklinde verilmiştir. Üretilen metaforlardan katılımcılar tarafından en fazla kullanılanların Su, Güneş, Sevgi, Oksijen, Nefes ve Film olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 1. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına ilişkin metaforları.

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına yönelik üretmiş olduğu 74 metaforun ortak yönleri ve metaforu kullanım nedenlerine bağlı olarak dizayn edilen gruplama sonucunda, metaforların 5 farklı kategori oluşturduğu görülmektedir ve bu kategorilere şekil 2’de yer verilmiştir.

Şekil 2. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına ilişkin metaforların kategori dağılımları.

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına yönelik üretmiş olduğu ve 5 kategoride birleştirilen metaforlar, tüm kategorilerin kendi özel başlığı altında birbirinden ayrılarak listelenip tablo haline getirilmiştir ve tablolarda spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına yönelik ifadelerinden alıntılara doğrudan yer verilmiştir. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına “Pozitif Doğa Yansımaları” kategorisine yönelik görüşleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. “Pozitif Doğa Yansımaları” Kategorisi

Metafor adı	Alıntı
Güneş	“İnsana hayat verir.” (r.9), (r.22), (r.50).
Gökkuşluğu	“Hayatı renklendirir.” (r.20).
Toprak Kokusu	“Mutluluk verir.” (r.40).
Deniz	“Bedeni ve ruhu rahatlatır.” (r.23).
Yağmur	“Nereye yağarsa orası güzelleşir.” (r.57).
Orman	“Nefes almayı sağlar.” (r.30).
Kuşlar	“Özgürlüktür.” (r.53).
Işık	“Zamanı aydınlatır.” (r.80).
Kuş Cıvıltısı	“Günün en güzel anıdır.” (r.63).

Akarsu

“Takip edersen daha büyük bir refaha kavuşursun.” (r.85).

“Pozitif Doğa Yansımaları” kategorisi altında on adet metafor bulunmaktadır. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin metaforlarında rekreasyon kavramının pozitif doğa yansımaları boyut kategorisinde bireye mutluluk sağlayan bir kavram olduğu inancına vurgu yapılmıştır. Bu kategori altında en sık kullanılan metaforunun güneş olduğu görülmektedir. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin “Multidisipliner Yaklaşım” kategorisine yönelik görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. “Multidisipliner Yaklaşım” Kategorisi

Metafor adı	Alıntı
Öğretmen	“Çok şey öğretir.” (r.24).
Oyun Parkı	“Birçok etkinliği kapsar.” (r.32).
Festival	“Çok fazla eğlence barındırır.” (r.36).
Kararsızlık	“Herzaman daha güzel seçenekler vardır.” (r.43).
Toprak	“Çok fazla faaliyete ev sahipliği yapar.” (r.45).
İnek	“Her işlevinden ve kategorisinden faydalanılır.” (r.56).
Top	“Birçok spor yapılabilir.” (r.61).
İsviçre Çakısı	“Çok işlevli ve kategorilidir.” (r.72).
Uzay	“Nasıl istersen öyle doldurabilirsin.” (r.2).
Dünya	“Nereye götürürsen orada yeni yaşam oluşur.” (r.6).
Evren	“Sınırı yoktur.” (r.28).
Boş Kağıt	“İstedğin gibi doldurmak elindedir.” (r.31).
Sayılar	“Sonsuzdur.” (r.33).
Lastik	“Çektikçe uzar.” (r.37).
Boşluk	“Sonu yoktur.” (r.48).
Kainat	“Sonunu bulmak imkansızdır.” (r.66).
Sonsuzluk	“Bitmez hep devam eder.” (r.71).
Kitap	“Okuyacak birçok türü vardır.” (r.54).
Resim	“Birçok resime resamlık yaptırır.” (r.65).
Film	“Her türü mevcuttur.” (r.59), (r.79).

Tablo 2’de görüldüğü gibi yirmi tane farklı metafor “Multidisipliner Yaklaşım” kategorisi altında toplanmıştır. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ifadelerine bakıldığında rekreasyon kavramının bireye çok yönlülüğü çağrıştıran bir kavram olduğu görülmektedir. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin “Gereklilik” kategorisine yönelik görüşleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. “Gereklilik” Kategorisi

Metafor adı	Alıntı
-------------	--------

Su	“Yaşamın devamı için en büyük ihtiyaçtır.” (r.17), (r.26), (r.69), (r.81).
Oksijen	“Hayatın devam etmesi için şarttır.” (r.51), (r.75).
Nefes	“Canlılığın devamı için gereklidir.” (r.29), (r.76).
Uyku	“Yaşamak için mecburidir.” (r.34).
Yemek	“Hayatı sürdürmek için şarttır.” (r.68).
El ve Ayak	“Her zaman sana lazımdır.” (r.74).
Yapboz	“Eksik parçalarını tamamlar.” (r.10).
Şarkı	“Ondan asla vazgeçemem.”(r.83).

Tablo 3’te görüldüğü gibi sekiz tane farklı metafor “Gereklilik” kategorisi adı altında yer almaktadır. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ifadelerine bakıldığında rekreasyon kavramının bireyler üzerinde daha çok yaşamın devamı için gereklilik çağrışımları uyandırdığı görülmektedir. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ifadeleri incelendiğinde en fazla kullanılan metaforun su, nefes ve oksijen olduğu görülmektedir. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin “*Duyuşsallık*” kategorisine yönelik görüşleri Tablo 4’te verilmiştir

Tablo 4. “Duyuşsallık” Kategorisi

Metafor adı	Alıntı
Sevgi	“Yokluğunda mutluluğun imkansız olmasıdır.” (r.13), (r.19), (r.62), (r.90).
Aşk	“Her zaman ihtiyaç duyulur.” (r.4).
Güven	“Hayatın temel yapı taşıdır.” (r.10).
Final Maçı	“Heyecanla izlerim.” (r.44).
Huzur	“Ferahlık sağlar.” (r.12), (r.86).
Ruhun Yemeği	“Ruhu doyurur.” (r.35).
Okuma Eylemi	“Değerini bilmezsen kaybeden sen olursun.” (r.58).
Elmas	“Paha biçilemezdir.” (r.5).
Sevgili	“Mutluluk verir.” (r.15).
Turnuvanın MVP’si	“En çok değeri o hakeder.” (r.27).
Aile Kucağı	“Kendimi en fazla orada mutlu hissederim.” (r.64).
Son Top	“İzlemesi heyecanlı ve coşkuludur.” (r.7).
Ciddi İlişki	“İnsanı kendine getirir.” (r.73).
Çikolata	“Mutluluk verir.” (r.3).
Motosiklet	“Heyecan vericidir.” (r.4).
Şeker	“Yaşamı tatlandırır.” (r.39), (r.88).
Disko Topu	“Etrafındaki herkesi eğlendirir.” (r.41).
VAR Kararı	“Merak uyandırır.” (r.67).
Araba	“Duyularına yön verir.” (r.55), (r.70).
Lamba	“Hislerine ışık tutar.” (r.12), (r.86).
Kulaklık	“Sadece onu takip dinlesen bile mutlu olursun.” (r.84).
Mahalle Maçı	“Mutluluk verir.” (r.87).
Müzik	“Ruhun gıdasıdır.” (r.38).

Şiir	“İlham verir.” (r.14).
Penaltılar	“İzlemesi haz verir.” (r.11).

“Duyuşsallık” kategorisi altında yirmi beş farklı metafor bulunmaktadır. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ifadelerine bakıldığında rekreasyon kavramının bireyler üzerinde daha çok mutluluk çağrışımları uyandırdığı görülmektedir. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ifadelerine bakıldığında en fazla kullanılan metaforun sevgi olduğu görülmektedir. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin “Fiziksellik” kategorisine yönelik görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. “Fiziksellik” Kategorisi

Metafor adı	Alıntı
Benzin	“Enerji depolamayı sağlar.” (r.1).
Masaj	“Toparlanmaya yardımcı olur.” (r.7).
Kahve	“Yorgunluğu alır.” (r.44).
Enerji İçeceği	“Yeniden enerji verir.” (r.18).
Petrol	“Enerjiyi yeniler.” (r.67).
Akaryakıt	“Tekrardan güç verir.” (r.87).
Motor	“Vücudu çalıştırır.” (r.35).
Bank	“Soluklanmanı sağlar.” (r.52).
Yatak	“Günün sonunda yorgunluğunu alır.” (r.42).
Şarj Aleti	“Tükenmeyi engeller.” (r.82).
Heykeltıraş	“Fiziğimizi şekillendirir.” (r.71).

“Fiziksellik” kategorisi altında on bir farklı metafor bulunmaktadır. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ifadelerine bakıldığında rekreasyon kavramının bireyler üzerinde daha çok enerji çağrışımı uyandırdığı görülmektedir.

Tartışma ve Sonuçlar

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına yönelik düşüncelerini metaforlar aracılığıyla ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada metaforlar; katılımcıların belirttiği nedenler dikkate alınarak belirli temalar ile ilişkilendirilmiştir. Metaforların spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına yönelik algılarını bulmak ve değerlendirmek için çok güçlü bir araç olduğu düşünülmektedir. Araştırmamız kapsamında veriler 74 farklı metafor ile 5 kavramsal kategoride toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre rekreasyon kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların “Pozitif Doğa Yansımaları”, “Multidisipliner Yaklaşım”, “Gereklilik” “Duyuşsallık” ve “Fiziksellik” kategorilerinde toplandığı belirlenmiştir.

Pozitif doğa yansımaları kategorisini oluşturan metaforlar incelendiğinde; “Güneş”, “Gökkuşuğu”, “Toprak Kokusu”, “Deniz”, “Yağmur”, “Orman”, “Kuşlar”, “Işık”, “Kuş Cıvıltısı”, “Akarsu” şeklinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların algıları ile birlikte rekreasyon kavramının yapısal özellikleri de göz önünde bulundurulacak olursa, katılımcıların rekreasyon sırasında pozitif hisler tecrübe ettikleri söylenebilir. Ardahan ve Lapa (2011) çalışmalarında rekreasyonun bireylere mutluluk ve özgürlük imkanı tanıyor olduğunu ve kişinin hayatında pozitif yönde etkiler oluşturduğunu belirtmişlerdir. Thurber ve arkadaşları (2007) rekreasyonun doğada insanı ilişkileri arttırarak kişinin kendisine duyduğu sosyal ilişkisel yeterlilik ve özgüven sağladığını belirtmişlerdir. Doğa ve açık hava sebebiyle faaliyetler yapan kişi, çoğu zaman bedensel olarak aktiviteyi seçebilmektedirler. Çünkü doğada bedensel faaliyete katılımın, tinsel ve mental sağlığa etkisi pozitifdir (Loureiro ve Veloso, 2014; Mitchell, 2013). Rekreasyonun doğa ile ilişkisi ve yapılan araştırmaların sonuçları incelendiğinde, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon ve doğa algılarının metaforlaştırılmasının diğer araştırmalar ile paralel sonuçlar oluşturduğu söylenebilir.

Multidisipliner yaklaşım kategorisini oluşturan metaforlar incelendiğinde “Öğretmen”, “Oyun Parkı”, “Festival”, “Kararsızlık”, “Toprak”, “İnek”, “Top”, “İsviçre Çakısı”, “Uzay”, “Dünya”, “Evren”, “Boş Kağıt”, “Sayılar”, “Lastik”, “Boşluk”, “Kainat”, “Sonsuzluk”, “Kitap”, “Resim”, “Film” şeklinde belirtildiği görülmektedir. Katılımcıların rekreasyon kavramının genişliğine, çok yönlülüğüne ve sürdürülebilir olduğuna vurgu yaptığını, kullandıkları metaforlar eşliğinde söylemek mümkündür. Rekreasyonun bireylere birçok imkan tanıdığı ve bireylere çeşitli öğretiler sunduğu, bunun yanı sıra rekreasyonel seçeneklerin çokluğundan dolayı oluşan bir memnuniyetin de söz konusu olduğu, seçilen metaforların ışığında söylenebilmektedir. Elde edilen veriler; Kırtepe ve Yıldırım (2018)’in çalışmasında belirttiği; kişilerin çoğunlukla yaşadıkları şehir ortamının sebep olduğu büyük ağırlıklardan kurtulabilmek, farklı bireylerle arkadaşlık kurabilmek, öz benliklerine dönüp iç huzuru aramak, doğayı keşfetmek, bedensel güç ve kondisyona ulaşmak ve bu süreçleri devam ettirmek için açık alan rekreasyonuna katılım göstermektedirler ifadesi ile uyumaktadır. Williams (2003) de rekreasyon kavramını tasvir ederken, zihinsel uyarı ve haz duyma olarak belirtmiştir. Gözen (2019)’ın çalışmasında rekreasyon kavramı yenilik ve çeşitlilik kategorisi altında kişilere hem mental hem de fiziksel olarak mutluluk ve çeşitlilik kazandırdığı sonucuna ulaşmıştır. Sonuç olarak rekreasyon kavramının birçok kapsam oluşturması ve çok yönlülüğü diğer araştırmalarda olduğu gibi spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin de yakın algılar meydana getirdiği söylenebilir.

Gereklilik kategorisini oluşturan metaforlar incelendiğinde sık kullanılan metaforların “Su”, “Oksijen”, “Nefes”, “Uyku”, “Yemek”, “El ve Ayak” şeklinde belirtildiği görülmektedir. Katılımcıların bu metaforları incelendiğinde, rekreasyon kavramına olan algının hayatilik ve yaşamın devam etmesi için gerekli olan mecburiyet şeklinde olduğu görülmektedir. Bu metaforlar ile birlikte rekreasyonun bireyler üzerinde vazgeçilmez bir kavram olduğu olmazsa olmaz bir olgu halini aldığı da kullanılan metaforlar eşliğinde söylenebilmektedir. Yetim (2005) çalışmamıza paralel olarak rekreasyonun, kişinin aktif olarak sosyal ilişkilere yönelmesini sağlayan sosyal yönlü bir faaliyet olması sebebiyle bireyin sosyalliğinin artmasında büyük bir etkiye sahip olduğunu saptamıştır. Biddle ve Mutrie (2001) düzenli şekilde rekreasyonel etkinliklere katılımın ruhen ve bedenen faydalarının yanında kişilerin sosyal iletişimlerinin ve çevrelerinin pozitif ivme kazanmasında önemli bir etken olduğunu tespit etmiştir. Rekreasyonel faaliyetlerin; kişiyi yalnızlıkla dolu olan yaşamından çekip alarak farklı yerlerde, farklı inanışlar ve fikirler ile beraber insanlarla iletişimde olmasını,

çevresinden etkilenmesini ve bu etkilenme neticesinde karşı karşıya kalabileceği değişik durumlara üstün algı seviyesi ile pozitif yönlü tutumlar oluşturduğu, (Yetim, 2000) rekreasyonel faaliyetlere ilgi göstermeyen kişilerin sosyal hayat içerisinde birçok seçenekten yararlanamadıkları belirtilmiştir (Majumdar, 2003). Atalay, Akbulut ve Yücel (2013)'in araştırma sonucuna göre; rekreasyon faaliyetleri doğası gereği sosyallikle iç içe olan bireyi, iç dünyasında kendisini seven, ilişkilerde kuvvetli ve yaşam dolu bir hale getirmektedir. Sonuç olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde; rekreasyon kavramı bireyleri sosyal, fiziksel ve ruhsal bakımdan etkilemektedir. İnsanlık için bu kavramların öneminin çok büyük olduğu göz önüne alındığında, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon kavramına ilişkin hayatın bir gerekliliği metaforlarını üretmesi, yapılan diğer çalışmalarla örtüşmektedir.

Duyuşsallık kategorisini oluşturan metaforlar incelendiğinde “Sevgi”, “Aşk”, “Güven”, “Huzur”, “Ruhun Yemeği”, “Okuma Eylemi”, “Elmas”, “Sevgili”, “Turnuvanın MVP’si”, “Aile Kucağı”, “Ciddi İlişki”, “Güven”, “Final Maçı”, “Son Top”, “Çikolata”, “Motosiklet”, “Şeker”, “Disko Topu”, “VAR Kararı”, “Araba”, “Lamba”, “Kulaklık”, “Mahalle Maçı”, “Müzik”, “Şiir”, “Penaltılar” şeklinde belirtildiği görülmektedir. Bu metaforlar ile birlikte rekreasyon kavramının kişiye birçok pozitif duyguyu çağrıştırdığı görülmektedir. Araştırmamızda, rekreasyon kavramının kişilerde canlılığın temel pozitif duygularını barındıran ve içsel doygunluğu destekleyen aynı zamanda insanın hayatında var olması gereken bir kavram olduğu belirtilmektedir. Bunlara paralel olarak katılımcıların metaforları doğrultusunda rekreasyon kavramının kişilerin hayatında oldukça büyük öneme sahip olduğu ve bu kavramın ötelenmesi durumunda kişinin negatif yönde etkileneceğini de söylemek mümkün hale gelmektedir. Eryılmaz ve Unur (2019) çalışmasında, rekreasyonel faaliyetin yapılmadığı ve yapıldığı dönem karşılaştırıldığında bu iki süreç arasında duyuşsal olarak anlamlı farklılık meydana geldiğini savunmuştur. Sonuç incelendiğinde rekreasyonel faaliyet yapıldığı süreçte pozitif duyuşsallıklara vurgu yapan dikkat, heyecan, güç, heves ve aktiflik gibi duyguların oluştuğu görülmüştür. Rogatko'nun (2009) üniversite öğrencilerine uyguladığı çalışma incelendiğinde rekreasyonel etkinliğin yapıldığı yerde verilerin elde edildiği çalışmada, öğrencilerin faaliyetten bir saat önce ve sonrası pozitif ve negatif duygu durumları ölçülmüştür. Çalışmada kişinin rekreasyonel faaliyet sonrasında pozitif duygu durumlarının daha yüksek olduğuna ulaşılmıştır. Literatürden hareketle (Pretty vd., 2005; Ryan vd., 2010), araştırmalarda çoğunlukla rekreasyonel faaliyet gerçekleştiren kişinin olumlu duygularının arttığına yönelik veriler ortaya çıkmaktadır. Bu veriler ışığında spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin, yapılan diğer araştırmaların sonuçları ile algılarının karşılaştırılması neticesinde anlamlı bir benzerlik meydana geldiği söylenebilir.

Fiziksellik kategorisini oluşturan metaforlar incelendiğinde “Benzin”, “Masaj”, “Kahve”, “Enerji İçeceği”, “Petrol”, “Akaryakıt”, “Motor”, “Bank”, “Yatak”, “Şarj Aleti”, “Heykeltıraş” şeklinde belirtildiği görülmektedir. Bu metaforlar ile birlikte rekreasyon kavramının kişiye fiziksel yardım inancı verdiği görülmektedir. Katılımcıların metaforları incelendiğinde, rekreasyon kavramının kişilerde kaybedilen enerjinin geri alınmasını sağlayan ve fiziken tükenmekte olan kişinin tekrardan pozitif yönlü ivmelenmesini destekleyen bir olgu olduğu belirtilmektedir. Katılımcıların metaforik algıları doğrultusunda rekreasyon kavramının kişide adeta bir doping etkisi yaratıp fiziken bir yenilenme oluşturduğunu söylemek mümkündür. Tekin ve Kaldırmacı, (2008) araştırmaları sonucunda rekreasyonel faaliyete katılım neticesinde denge, aerobik kapasite, kuvvet, esneklik seviyelerinde artış sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Sportif etkinlikler rekreasyon açısından en ilgi çeken ve geniş yer kaplayan alanlardan birisidir. Rekreasyon ve spor kavramları birbirleri ile etkileşim

halindedirler. Sportif etkinlikler kişilerin rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamada büyük yer tutarken, rekreasyonel etkinlikler de sporun yaygınlaşmasında ve başarı artışında önemli yer tuttuğu belirlenmiştir (Şahin, 1997). Yiğit, Kolukısa ve Aydoğan (2012) yaptıkları çalışma sonucunda rekreasyonel fiziksel aktivite yaptırılan kadınlarda ilk ve son veri sonuçları karşılaştırıldığında; kilogram, yağ oranı, dinlenik metabolizma, vücut yaşı gibi parametrelerde istatistiki olarak anlamlı bir düşüş gerçekleştiği, maksimum oksijen kapasitesi parametresinde ise artış olduğu belirlenmiştir. Rekreasyon etkinliklerine katılım gerçekleştirilerek boş vakitlerini aktif olarak yöneten bireylerin özellikle zihinsel ve sosyolojik gelişim sürecini destekleyici faaliyetler ile ilgilenmesi neticesinde, kişilerde sağlıklı hayat, bedensel ve mental sağlığın devamlılığı, birçok hastalığın tedavisinin sürecinin kısalması ve sosyalleşme gibi, hayat kalitesinde pozitif yönlü bir ivmelenme sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır (Dinç ve ark., 2018). Rekreasyon ve fiziksel etkileri hakkında yapılmış çalışmalar incelendiğinde spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyona yönelik metaforik algıları ile benzer etkiler olduğu görülmektedir.

Spor bilimleri fakültelerinde okuyan öğrencilerin rekreasyon kavramına yönelik metaforik algıları incelendiğinde rekreasyonu 5 farklı kavramsal boyutta metaforlarını oluşturdukları ve nedenlerini ifade ettikleri görülmektedir. Sonuç olarak rekreasyon kavramı spor bilimleri fakültesi öğrencileri tarafından çeşitli metaforik kategoriler altında, bireye mutluluk sağlayan, çok yönlü, haz duygusunu ön plana çıkararak, hayatın yaşanılabilir kılınması için gerekli olduğu düşünülen ve enerji verici bir olgu olarak algılanmıştır.

KAYNAKLAR

- Akyol, C. ve Akkaşoğlu, S. (2020). Gençlerin Boş Zamanlarında Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Engelleri Üzerine Bir Araştırma, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(3), 2072-2089.
- Ardahan, F. ve Lapa, T. Y. (2011). Açık alan rekreasyonu: bisiklet kullanıcıları ve yürüyüşçülerin doğa sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1327-1341.
- Atalay, A., Akbulut, A. K. ve Yücel, A. S. (2013). Bireylerin sosyal algı ve sosyalleşme düzeylerinin gelişiminde rekreasyonel uygulamaların önemi. *Uluslararası Hakemli Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 1(1): 1238- 1257.
- Axelsen, M. (2009). The power of leisure: I was an anoexic; I'm now a healthy triathlete. *Lesiure Sciences*. 31, 330–346.
- Baştuğ, G., Zorba, E., Duyan, M. ve Çakır, Ö. (2017). Farklı Kültürlerde Rekreasyon: Serbest Zaman Aktivitelerinin İncelenmesi, *International Journal of Human Sciences*, 14(4), 3895-3904.
- Biddle, J. H. ve Mutrie, N. (2001). *Psychology of physical activity: Determinants, well-being and interventions*. London: Routledge.
- Broadhurst, R. (2001). *Managing Environments for Leisure and Recreation*. GBR. Routledge Publishing, London.
- Crompton, J. L. (2017). Evolution of the “parks as lungs” metaphor: is it still relevant? *World Leisure Journal*, 59(2), 105-123.
- Dinç, N., Güzel, P. ve Özbey, S. (2018). Rekreasyonel Fiziksel Aktiviteler ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(4), 181-186.
- Eryılmaz, G. ve Unur, K., (2019). Açık Alan Rekreasyon Etkinliklerine Katılan Bireylerin Pozitif ve Negatif Duygu Durumlarının Karşılaştırılması. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 3(4), 562-578.
- Gözen, E. (2019). Rekreasyon Yönetimi Bölümü Lisans Öğrencilerinin Rekreasyon Kavramına İlişkin Metaforik Algıları, *Stratejik ve sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 397-416.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme)*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kırtepe, A. ve Yıldırım, E. (2018). Park ve Rekreasyon Alanlarını Kullanan Bireylerin Boş Zaman Yönetim Düzeylerinin İncelenmesi, *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(19):1177-1186.
- Korkmaz, F. ve Bağçeci, B. (2013). Lise öğrencilerinin üniversite kavramına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2)1, 187-204.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2005). *Metaforlar: Hayat, anlam ve dil* (G.Y. Demir, Çev.). İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Loureiro, A. ve Veloso, T. J. (2014). Outdoor exercise, well-being and connectedness to nature. *Psico*, 45(3), 299-304.
- Majumdar, B. (2003). Cricket in India: Representative playing field to restrictive preserve. *Culture, Sport & Society*, 6, 65-82.

- Metin, T.C., Kesici, M. ve Kodaş, D. (2013). Rekreasyon Olgusuna Akademisyenlerin Yaklaşımları, *Journal of Yaşar University*, 8(30), 5021-5048.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis*. California: Sage Publications Inc.
- Mitchell, R. (2013). Is physical activity in natural environments better for mental health than physical activity in other environments? *Social Science & Medicine*, 91, 130- 134.
- Özdemir, S., Karaküçük, S., Gümüş, M. ve Kıran, S. (2006). Türkiye Taş Kömürü Kurumu Genel Müdürlüğü'nde Çalışan Yeraltı İşçilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıklarının Belirlenmesi, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Bildiri Kitabı, Muğla.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. California: Sage Publication.
- Pretty, J., Peacock, J., Sellens, M. ve Griffin, M. (2005). The mental and physical health outcomes of green exercise. *International Journal of Environmental Health Research*, 15(5), 319-337.
- Rogatko, T. P. (2009). The influence of flow on positive affect in college students. *Journal of Happiness Studies*, 10(2), 133-148.
- Ryan, R. M., Weinstein, N., Bernstein, J., Brown, K. W., Mistretta, L. ve Gagné, M. (2010). Vitalizing effects of being outdoors and in nature. *Journal of Environmental Psychology*, 30, 159-168.
- Silman, F. ve Şimşek, H. (2006). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri Okulları ve Merkezi Eğitim Kurumlarına Mecazlar Yoluyla Bir Bakış. *Eğitim Araştırmaları*, (23), 177-187.
- Şahin, H. (1997). Sporcuların performans sporunu bıraktıktan sonraki yaşamlarında boş zaman değerlendirme ilgilerinin araştırılması, *Yüksek Lisans Tezi*, Adana, Çukurova Üniversitesi.
- Tekin, A. ve Kaldırımcı, M. (2008). Rekreasyonel fiziksel egzersizin yaşlıların fiziksel durum ve depresyon düzeylerine etkisi. *Turkish Journal of Geriatrics*. 11 (1): 18-25.
- Temir, Ö. ve Gürbüz, B. (2012). Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Önündeki Engellerin İncelenmesi. 1. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Antalya.
- Thurber C. A., Scanlin M. M., Scheuler L. ve Henderson K. A. (2007). Youth Development Outcomes of the Camp Experience: Evidence for Multidimensional Growth, *Journal of Youth Adolescence*, 36 (3): 241-254.
- Williams, S. (2003). *Tourism and Recreation*, (1.Baskı). Pearson Education Limited.
- Yetim, A. (2000). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara: Topkar Matbacılık.
- Yetim, A. (2005). *Sosyoloji ve spor*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yiğit, O., Kolukısa, Ş. ve Aydoğan, A. (2013). Sportif Rekreasyon Yapan Sedarer Bayanların Fizyolojik Değişimlerinin Araştırılması. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 4(1), 17-22.